

Ginter Dzierżon

"Matrimonium facit consensus", Wojciech Góralski, Warszawa 2000 : [recenzja]

Ius Matrimoniale 6 (12), 237-240

2001

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

**Wojciech Góralski, Matrimonium facit consensus,
Warszawa 2000, ss. 396.**

Zagadnienie zgody małżeńskiej stanowi przedmiot długoletnich zainteresowań badawczych wybitnego znawcy prawa małżeńskiego prof. W. Góralskiego. Pokażna bowiem część jego bogatego dorobku naukowego, liczącego przecież aż 650 pozycji naukowych, została poświęcona tejże problematyce. Dociekania w tej materii byłyby niemożliwe bez badań nad orzecznictwem rotalnym. Albowiem wyroki rotalne, publikowane każdego roku w zbiorze *Romanae Rotae Decisiones* oraz innych periodykach stanowią uzupełniające źródło prawa (kan. 19 kpk z 1983 r.). Należy jednocześnie dodać, iż prawodawca kościelny w art. 126 Konstytucji *Pastor bonus* uwzględnił w sposób jeszcze wyraźniejszy ich walor, wskazując, iż zadaniem jurysprudencji rotalnej jest troska o jedność jurysprudencji w Kościele oraz pomoc trybunałom niższych instancji poprzez ferowanie wyroków.

Toteż Profesor w swych publikacjach, koncentrując swą uwagę na kwestii konsensu małżeńskiego, często nawiązuje do osiągnięć tejże dziedziny wiedzy prawniczej. Dlatego też jeden z kierunków jego badań stanowi refleksja nad treścią wyroków rotalnych. Mając na uwadze z jednej strony ich walor naukowy, z drugiej zaś strony wychodząc na przeciw wskazanym już potrzebom sądów kościelnych niższych instancji, poświęcił on część swego bogatego dorobku komentowaniu orzeczeń Roty Rzymskiej. Efektem czego są liczne artykuły, publikowane szczególnie w periodyku *Ius matrimoniale*. Rozproszony w licznych zeszytach dorobek domagał się również publikacji zwartej, umożliwiającej łatwiejszy dostęp do niego.

W tym kontekście z ogromnym zainteresowaniem należy przyjąć kolejną pozycję książkową Profesora, tym razem zatytułowaną *Matrimonium facit consensus*. Przedmiot zainteresowań Autora określił podtytuł owej pracy, który brzmi: „Z orzecznictwa Roty Rzymskiej w sprawach o nieważność małżeństwa z tytułów dotyczących zgody małżeńskiej (1984 – 1997)”. Jak zaznaczył sam Autor w Przedmowie, pozycja ta jest zbiorem opublikowanych już wcześniej artykułów, bę-

dających komentarzem do wybranych sentencji rotalnych. Należy jednocześnie podkreślić, iż ów wybór nie jest przypadkowy. Albowiem Profesor w swych dociekaniach badawczych skupił swą uwagę jedynie na tych orzeczeniach, które z jednej strony stanowią cenny wkład w rozwoju jurysprudencki rotalnej; z drugiej zaś strony w ich selekcji wziął on również pod uwagę możliwość ich aplikacji w orzekaniu trybunałów niższych instancji. W skład prezentowanej publikacji, liczącej trzy rozdziały, weszło więc 27 komentarzy do sentencji rotalnych.

Śledząc orzecznictwo rotalne dotyczące zgody małżeńskiej nietrudno zauważyć, iż znaczna liczba wyroków jest ferowana z tytułu niezdolności osoby do zawarcia małżeństwa (kan. 1095 n. 1 – 3). Podobnie i w trybunałach niższych instancji spora liczba sentencji jest wydawana z tychże tytułów. Autor mając na uwadze te fakty, poświęcił I rozdział swej pracy problematyce niezdolności do powzięcia zgody małżeńskiej. Analizując treść prezentowanych orzeczeń rotalnych w tej materii łatwo zauważyć, iż zainteresowania Profesora skoncentrowały się wokół dwóch zagadnień, a mianowicie: poważnego braku rozeznania oceniającego co do istotnych obowiązków małżeńskich wzajemnie przekazywanych i przyjmowanych oraz niezdolności natury psychicznej do podjęcia istotnych obowiązków małżeńskich (kan. 1095 n. 2 – 3). W pierwszym przypadku poddał on analizie następujące wyroki, a mianowicie: c. Huot z dnia 26. 06. 1984 r., c. Stankiewicz z dnia 18. 12. 1986 r., c. Pinto z dnia 6. 02. 1987 r., c. Bruno z dnia 16. 12. 1988 r., c. Stankiewicz z dnia 23. 02. 1990 r., c. Bruno z dnia 23. 02. 1990 r., c. Colagiovanni z dnia 10. 03. 1992 r., c. Stankiewicz z dnia 16. 12. 1990 r. oraz c. Giannecchini z dnia 18. 02. 1986 r.

W tymże rozdziale przedstawił on również szereg setencji rotalnych wydanych z tytułu niezdolności natury psychicznej do podjęcia istotnych obowiązków małżeńskich (wyrok c. Doran z dnia 21. 03. 1991 r., wyrok c. Bruno z dnia 19. 07. 1991 r., wyrok c. Pompedda z dnia 4. 05. 1992 r. oraz wyrok c. Funghini z dnia 21. 10. 1989 r.). W tej kwestii Profesor skupił swą uwagę na zagadnieniach szczegółowych związanych z tymże tytułem jurydycznym, jakimi są: trwałość niezdolności do podjęcia istotnych obowiązków małżeńskich, alkoholizm jako źródło niezdolności, czy też brak wolności wewnętrznej stanowiącej przyczynę nieważności małżeństwa.

W rozdziale II zainteresowania Autora skoncentrowały się wokół problematyki błędu. Należy przypomnieć, iż w kanonicznym porządku prawnym funkcjonują różne figury związane z tym zjawiskiem prawnym,

a mianowicie: błąd faktyczny (kan. 1097 § 1 – 2), błąd prawny (kan. 1099), czy też podstępne wprowadzenie w błąd (kan. 1098). Dlatego też ukazany przez Profesora zbiór sentencji w tej materii dotyczy szerokiego wachlarza zagadnień. Podał on bowiem analizie orzeczenia dotyczące zarówno błędu faktycznego (wyrok c. Davino z dnia 22. 03. 1987 r., wyrok c. Palestro z dnia 22. 05. 1991 r., wyrok c. Faltin z dnia 30. 10. 1996 r.), błędu prawnego (wyrok c. Stankiewicz z dnia 25. 04. 1991 r., wyrok c. Giannecchini z dnia 18. 12. 1996 r.), jak również podstępnego wprowadzenia w błąd (wyrok c. Burke z dnia 21. 10. 1990 r.).

W skład III rozdziału weszły komentarze do wyroków wydanych z trzech tytułów, to znaczy: symulacji (kan. 1101 § 1 – 2), warunku (kan. 1102.) oraz bojaźni (kan. 1103). Jak zaznaczono już wyżej, prezentowana pozycja jest zbiorem wcześniej opublikowanych artykułów. Toteż w tym miejscu należy zauważyć, iż o kompozycji tego rozdziału zadecydowały nie względy systematyzacyjne, lecz pragmatyczne. Należy ponadto zaznaczyć, iż w Trybunale Roty Rzymskiej częstotliwość wydawanych wyroków z poszczególnych tytułów nie jest jednakowa.

W tym kontekście zupełnie zrozumiałe staje się poświęcenie znacznej uwagi problematyce symulacji. Tytuł ten przecież bardzo często występuje w orzecznictwie rotalnym. Stąd też ta kwestia zdominowała treść III rozdziału. Profesor w swej analizie uwydatnił szczególnie problematykę symulacji częściowej. W tej materii poświęcił on zwłaszcza wiele uwagi kwestii wykluczenia nierozzerwalności małżeństwa (wyrok c. Colagiovanni z dnia 22. 11. 1989 r., wyrok c. Faltin z dnia 19. 02. 1992 r., wyrok c. De Lanversin z dnia 5. 10. 1994 r., wyrok c. Giannecchini z dnia 23. 01. 1996 r., wyrok c. Faltin z dnia 9. 04. 1997 r.). Ponadto w prezentowanym zbiorze znajdują się również komentarze do wyroków wydanych z dwóch innych tytułów, to znaczy wykluczenia dobra potomstwa (wyrok c. Bruno z dnia 1. 03. 1990 r.) oraz wykluczenia dobra wierności (wyrok c. Funghini z dnia 23. 10. 1991 r.).

Wreszcie należy skonstatować, iż w skład zbioru weszły także pojedyncze sentencje dotyczące warunku co do terażniejszości (wyrok c. Stankiewicz z dnia 30. 01. 1992 r.) oraz bojaźni (wyrok c. Faltin z dnia 9. 02. 1992 r.).

Zaprezentowane komentarze do wyroków rotalnych charakteryzuje wysoki poziom merytoryczny analiz, będących odzwierciedleniem ogromnego doświadczenia Profesora w badaniach nad tak interesującą dziedziną wiedzy, jaką stanowi zagadnienie konsensu małżeńskiego, a ściślej jego niezastnienia lub też jego wad.

Śledząc zawartość publikacji nietrudno spostrzec, iż fundamentem analiz stała się jurystyczna struktura wyroku, w skład której wchodzi: opis przebiegu sprawy, motywy prawne oraz motywy faktyczne. Wglębiając się jednak w treść komentarzy, zauważa się, iż Profesor nie ograniczył się jedynie do zreferowania ich materii, lecz wziął również pod uwagę możliwość ich aplikacji w orzekaniu trybunałów niższych instancji. Dlatego też każdy komentarz wieńczy uwagi końcowe, będące jego osobistą refleksją nad analizowaną sentencją.

Biorąc pod uwagę wysoki walor merytoryczny analiz oraz wskazane we wstępie normy co do znaczenia jurysprudencji rotalnej w kanonistycznym porządku jurystycznym, należy zauważyć, iż prezentowana pozycja powinna stać się cenną pomocą w pracy trybunałów niższych instancji. Albowiem – jak zauważano już wyżej – orzekanie trybunałów niższego stopnia jurysdykcyjnego powinno opierać się między innymi na orzecznictwie Roty Rzymskiej.

Niniejszą pozycję należy również polecić tym wszystkim, którzy w sposób profesjonalny zajmują się zagadnieniem konsensu małżeńskiego w kanonistycznym systemie jurystycznym. Powinna stać się ona bowiem bodźcem dla dalszych badań nad tą interesującą dziedziną wiedzy.

Ks. Ginter Dzierżon